

REFERAT |KRS| Helse- og sosialstyret (2015-2019) d. 17-09-2019

Mødedato Tirsdag d. 17. september 2019 kl. 14:00

Mødested Mtr. Anna Jensen/Gerda Ring, u.etg Rådhuskvartalet

Indholdsfortegnelse

Program for møtet 17.09.19.....	3
Godkjenning av Helse- og sosialstyrets protokoll av 29.08.19.....	5
Oppfølging av rapporten "Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester – En situasjonsbeskrivelse av p	6
Leve hele livet- orientering om status og framdrift.....	12

Kristiansand, 04.09.2019

MØTEINNKALLING TIL HELSE- OG SOSIALSTYRET

Dato: 17.09.2019 kl. 14.00

Sted: Mtr. Anna Jensen/Gerda Ring, u.etg Rådhuskvartalet

Innkalling gjelder bare medlemmer. Varamedlemmer møter etter særskilt innkalling.

Forfall meldes snarest til Politisk sekretariat tlf 905 81 832

PROGRAM FOR MØTET:

Felles orienteringer med oppvekststyret, deretter separate behandlinger av sakskartet.

Kl. 14.00 – 14.40	Svikt og svik – NOU 2017:12
v/ Ann-Kristin Olsen, leder av utvalget NOU 2017:12
Kl. 14.40 – 15.10	Orientering om overgrepsmottaket etter overføringen til SSHF Kristiansand
v/ Benedicte Severinsen, seksjonsleder akuttmottak og overgrepsmottak SSHF
Kl. 15.10 – 15.40	Barn som pårørende
v/ Gunhild B. Lislevand, prosjektleder og Grete Mykstu Schulze, koordinator for «Barn som pårørende»
Kl. 15.40 – 16.10	Pause
Kl. 16.10 – 16.40	BarnsBeste, en nasjonal kompetanseaktør innen fagfeltet barn som pårørende
v/ Siri Gjesdal, leder BarnsBeste
Kl. 16.40 – 17.00	Etikk-komiteen
v/ Kari Beate Johnsen, lege og leder for etikk-komiteen
Kl. 17.00	Kort pause, deretter separat behandling av sakskartet

SAKSKART:			
39/19	201900265-39	<u>Helse- og sosialstyresak:</u> Godkjenning av Helse- og sosialstyrets protokoll av 29.08.19	
40/19	201908293-1	<u>Formannskapssak:</u> Oppfølging av rapporten "Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester – En situasjonsbeskrivelse av prostitusjon i Kristiansand"	
41/19	201807074-3	<u>Helse- og sosialstyresak:</u> Leve hele livet- orientering om status og framdrift	

Viggo Lütcherath
Leder i utvalg
(sign.)

Dato 4. september 2019
Saksnr.: 201900265-39
Saksbehandler Maren Svenning

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
17.09.2019

Godkjenning av Helse- og sosialstyrets protokoll av 29.08.19

Forslag til vedtak

[Helse- og sosialstyret godkjenner helse- og sosialstyrets protokoll av 29.08.19](#)

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Maren Svenning
Utvalgssekretær

Vedlegg:
Helse- og sosialstyrets protokoll av 29.08.19

Dato 28. juni 2019
Saksnr.: 201908293-1
Saksbehandler Bernt E. Klokkervold

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Oppvekststyret
Formannskapet

Møtedato

17.09.2019
17.09.2019
25.09.2019

Oppfølging av rapporten "Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester – En situasjonsbeskrivelse av prostitusjon i Kristiansand"

Sammendrag

Kriminalitetsforebyggende plan 2016 – 2019 ble lagt fram i Bystyret 16.03.2016. I Bystyrets vedtak punkt 3 ber Bystyret om at det innarbeides et nytt satsingsområde som omfatter arbeidet mot menneskehandel, trafficking og prostitusjon. Prostitusjon og menneskehandel ble dermed det syvende innsatsområdet i planen. Et av tiltakene knyttet til innsatsområdet er å gjennomføre en ny kartlegging av prostitusjonsmiljøet, med særlig vekt på å kartlegge ungdomsprostituasjon.

Rapporten "Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester – En situasjonsbeskrivelse av prostitusjon i Kristiansand" ble lagt fram for Formannskapet 16.01.2019. Administrasjonen har besluttet å følge opp rapporten i en egen politisk sak i etterkant. Helse og sosialsektoren sammen med Oppvekstsektoren legger nå frem en oppfølging av rapporten for de ulike politiske fagutvalgene, hvor tiltak og prioriteringer for det videre arbeidet med prostitusjonsfeltet blir lagt frem.

I budsjettbehandlingen for 2019 – 2023 la koalisjonen fram et verbalforslag (Verbalforslag nr.19. Sektor 5: Teknisk) som lød:

Bystyret ber om en sak som redegjør hva kommunen gjør for prostituerte og mennesker som er utsatt for menneskehandel, med sikte på å legge frem tiltak for forebygging og bistand. I forbindelse med dette arbeidet bes det utrede et lavterskeltilbud i samarbeid med frivillige aktører som har til hensikt å tilby desentralisert helse- og omsorgsarbeid, arbeidsrettet tiltak og bistand.

Det ble i tilknytning til forlaget bevilget kr. 200 000,- til arbeid mot menneskehandel. Dette beløpet foreslås tildelt Shalam Woman for å styrke deres arbeid med kvinner som selger sex.

Et arbeidsutvalg bestående av representanter for helse- og sosialsektoren, oppvekstsektoren, politiet og Shalam har beskrevet hvilke hjelpetiltak vi har i dag rettet mot prostitusjon og menneskehandel og har kommet med forslag til nye tiltak.

En del av tiltakene må tas med i arbeidet med rullering av Rusmiddelpolitisk handlingsplan og Plan for psykisk helse.

Forslag til vedtak

1. Formannskapet tar saken til orientering
2. Bevilget beløp på kr. 200 000,- tildeles Shalam Woman for å styrke deres arbeid med målgruppen.

Ragnar Evensen
Rådmann

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Svein Ove Ueland
Oppvekstdirektør

Bakgrunn for saken

Kriminalitetsforebyggende plan 2016 – 2019 ble lagt fram i Bystyret 16.03.2016. I Bystyrets vedtak punkt 3 ber Bystyret om at det innarbeides et nytt satsingsområde som omfatter arbeidet mot menneskehandel, trafficking og prostitusjon. Prostitusjon og menneskehandel ble dermed det syvende innsatsområdet i planen. Et av tiltakene knyttet til innsatsområdet er å gjennomføre en ny kartlegging av prostitusjonsmiljøet, med særlig vekt på å kartlegge ungdomsprostituasjon.

Rapporten "Kjøp, salg og bytte av seksuelle tjenester – En situasjonsbeskrivelse av prostitusjon i Kristiansand" ble lagt fram for Formannskapet 16.01.2019. Administrasjonen har besluttet å følge opp rapporten i en egen politisk sak i etterkant. Helse og sosialsektoren sammen med Oppvekstsektoren legger nå frem en oppfølging av rapporten for de ulike politiske fagutvalgene, hvor tiltak og prioriteringer for det videre arbeidet med prostitusjonsfeltet blir lagt frem.

I budsjettbehandlingen for 2019 – 2023 la koalisjonen fram et verbalforslag (Verbalforslag nr.19. Sektor 5: Teknisk) som lød:

Bystyret ber om en sak som redegjør hva kommunen gjør for prostituerte og mennesker som er utsatt for menneskehandel, med sikte på å legge frem tiltak for forebygging og bistand. I forbindelse med dette arbeidet bes det utrede et lavterskeltilbud i samarbeid med frivillige aktører som har til hensikt å tilby desentralisert helse- og omsorgsarbeid, arbeidsrettet tiltak og bistand.

Det ble i tilknytning til forlaget bevilget kr. 200 000,- til arbeid mot menneskehandel.

Et arbeidsutvalg bestående av representanter for helse- og sosialsektoren, oppvekstsektoren, politiet og Shalam har beskrevet hvilke hjelpetiltak vi har i dag rettet mot prostitusjon og menneskehandel og har kommet med forslag til nye tiltak.

Rapporten identifiserte 4 ulike arenaer for prostitusjon eller bytte av seksuelle tjenester; utemarked, innemarked, ungdomsmiljøer og rusmiljøet.

Ute- og innemarkedet

Utemarkedet beskrives som bestående hovedsakelig av nigerianske kvinner med opphold i Italia eller Hellas. Det har også vært innslag av kvinner fra Øst-Europa. Antallet kvinner varierer i stor grad, det kan være et sted mellom 4-5 og opptil 15 på et gitt tidspunkt.

Innemarkedet er det en stor utfordring å få oversikt over. De fleste kvinnene som selger sex reiser fra sted til sted og oppholder seg i Norge på turistvisum og er her i tre måneder av gangen. Ved hjelp av monitorering av et nettsted hvor de prostituerte annonserer hvor de reiser til og hvordan kunder kan ta kontakt, anslår en at det til enhver tid i gjennomsnitt er 26 prostituerte i Kristiansand. Kvinnene på utemarkedet er også her på turistvisum.

Det at kvinnene er her på turistvisum innebærer at de ikke har rettigheter til helsehjelp og lignende med unntak av akutt helsehjelp. Samtidig heter det at de som identifiseres som mulige ofre for menneskehandel har rettigheter og skal få hjelp.

Det er også fastboende personer som selger sex i Kristiansand, noen av disse selger sex via massasjeinstitutter. Det har vist seg vanskelig å tallfeste disse.

Det er i hovedsak to hjelpetiltak som er i kontakt med disse gruppene av sexselgere; Pro-Kristiansand og Shalam Woman.

Pro-Kristiansand ble etablert i 2010 som følge av kartleggingen av prostitusjon i 2008. Pro-Kristiansand består av to 20 % stillinger, men i dag er bare én av disse besatt. Den siste 20 % stillingen er planlagt besatt i ungdomstjenesten 01.01.2020.

Pro-Kristiansand har kontakt med både fastboende og omreisende sexselgere. I 2017 hadde Pro-Kristiansand kontakt med totalt 21 omreisende sexselgere. Disse tar selv kontakt for å få kondomer eller for å få en eller annen form for helsehjelp.

Pro-Kristiansand opplyser at Kristiansand er med i et nasjonalt nettverk for dem som arbeider med prostitusjon og menneskehandel. Nettverket formidler telefonnummer og adresser til reisende sexselgere. Kristiansand har fått flere henvendelser via nettverket. Ellers så spres visittkort fra Pro-Kristiansand mellom kvinnene. Politi og kommunale tjenester har også formidlet kontakt mellom sexselgere og pro-tiltaket.

Pro-Kristiansand koordinerer også Tverretatlig operativt team i Kristiansand (TOT). Det består av representanter fra politiet, UDI, RVTS, NAV Shalam, statlig mottak, krisesenteret og kriminalitetsforebyggende koordinator. TOT kaller også inn andre medlemmer ut over dette når det er behov. Her utveksles det lokale og nasjonale erfaringer/informasjon om prostitusjon og menneskehandel. Dette samarbeidet har foregått siden 2010, og baserer seg på samme metodikk som TOT i Bergen. De øvrige storbyene i Norge har også sine TOT-grupper.

Shalam Woman ble etablert i samarbeid med Pro-Kristiansand høsten 2017. Dette er et lavterskeltilbud som består av en kafe de prostituerte kan oppsøke, samt oppsøkende virksomhet på gata. Prosjektet er finansiert fra Justis- og beredskapsdirektoratets midler for prostitusjon og menneskehandel. Kvinnene kommer til kafeen for å få kondomer og ha samtaler.

Shalam Woman har også startet oppsøkende arbeid rettet mot innemarkedet og har kontakt med 7 – 8 kvinner i denne målgruppen.

Shalam har med tanke på begge målgruppene startet med å bygge et nettverk i land noen av kvinnene kommer fra med tanke på å kartlegge muligheter for arbeidsrettete tiltak i hjemlandet.

Shalam Woman opplever at det er utfordrende å avdekke menneskehandel, kvinnene frykter at de kan bli utsatt for vold dersom de navngir bakmenn. Det har likevel vært noen tilfeller hvor Shalam har kontaktet politiets menneskehandelgruppe.

Det er foreløpig for få tilfeller med menneskehandel knyttet til prostitusjon i Kristiansand (1 – 2 i året) til at det er aktuelt å opprette et eget tiltak for disse. Kvinnene som er utsatt blir i første omgang ivaretatt av Shalam og Pro-Kristiansand. Det er flere nasjonale tilbud i Oslo (ROSA-senteret og Pro-senteret) som kan ivareta ofre for menneskehandel.

Det er behov for å avklare grensesnitt for oppfølging og ansvar mellom kommunens tilbud og Shalam Woman. Videre er det behov for å styrke samhandlingen med politiet, både når det gjelder å ivareta ofre for menneskehandel og med tanke på aksjoner rettet mot sexkjøpere og utleiery. Å ha et fokus på kundene har til nå vært lite prioritert hos politiet, tanken er at aksjoner med påfølgende medieoppslag vil kunne virke forebyggende når det gjelder kjøp av sex.

Med tanke på verbalforslaget mener administrasjonen det er mest hensiktsmessig å bidra til å styrke det lavterskeltilbudet som allerede er opprettet ved Shalam Woman. Det vil gi dem mulighet til å fortsette arbeidet med internasjonal nettverksbygging for å kartlegge muligheter for arbeidsrettete tiltak i kvinnenenes hjemland.

Det foreslås også et arbeid hvor hjelpeforløp til dem som er utsatt for menneskehandel tilknyttet prostitusjon skal synliggjøres og gjøres kjent for alle som jobber med målgruppen.

Arbeidsgruppen foreslår følgende tiltak:

- Økt samhandling mellom kommunen og politiet med fokus på aksjoner og holdningsarbeid for å begrense sexmarkedet.
- Avklare grensesnitt i oppfølging og ansvar mellom kommune og Shalam Woman
- Etablere en oversikt over hjelpeforløp som formidles til alle ansatte som kommer i kontakt med mennesker utsatt for menneskehandel lokalt og nasjonalt

Ungdomsmiljøer

I rapporten kommer det fram at det foregår bytte av seksuelle tjenester mot ulike ytelser eller goder blant ungdom i Kristiansand. Rapporten har ikke hatt som mål å kartlegge omfanget av slik bytte av seksuelle tjenester, men temaet kom opp i samtaler med ulike informanter. Disse tilfellene skiller seg ut fra det vi vanligvis omtaler som prostitusjon, og en opplever det som problematisk å bruke begrepet prostitusjon. Ungdommene det er snakk om definerer ikke bytte av sex som prostitusjon og det har vist seg vanskelig å avdekke slik aktivitet.

I Ungdata-undersøkelsen i 2016 som omfattet ungdomstrinnet og første år på videregående skole, svarte 4 % av elevene bekreftende på spørsmål om de noen gang hadde gjort seksuelle handlinger for å oppnå goder. I samme undersøkelse nå i 2019 svarer 3,4 % av ungdomsskoleelevene det samme, mens det på videregående skoler er 7 % som svarer bekreftende på spørsmålet. Det er altså lite som tyder på at det er vanlig å bytte sex, men i noen ungdomsmiljøer er det en holdning og en praksis som tilsier at det å bruke sex på denne måten er akseptert. Disse miljøene består ifølge en rapport utarbeidet i Oslo (Sex som kapital 2017) av de mest sårbare ungdommene

Vi vet for lite om hvilke ungdommer dette gjelder og hva som er sårbarhetsfaktorer knyttet til det å bytte seksuelle tjenester. Rapporten slår fast at det er behov for en grundigere kartlegging på dette temaet. Arbeidsgruppen foreslår derfor en egen kartlegging som et av tiltakene rettet mot problematikken.

Når det gjelder forebygging har oppvekstsektoren i en egen sak til Oppvekststyret 19.06.2018 beskrevet hvordan oppvekstsektoren vil sikre en god, helhetlig og sammenhengende seksualundervisning i ungdomsskolen. I tillegg skal Helsestasjon for ungdom etter ny nasjonal faglig retningslinje tilby undervisningsbesøk til elever i ungdomsskolealder. Helsestasjon for ungdom har en ansatt som skal ha ansvar for denne undervisningen.

Helsestasjon for ungdom har til vanlig fokus på seksuell helse, men har ikke hatt nok fokus på bytte av sex. De avdekker imidlertid en del overgrep. Ungteam spør som regel direkte om sex, overgrep og bytte av sex. Det er likevel for mye usikkerhet om hvordan en skal håndtere problematikken. Det foreslås derfor å utarbeide en handlingsveileder med fokus på hvordan avdekke/fange opp ungdom som bytter sex og hvilke hjelpetiltak som kan tilbys.

Arbeidsgruppen foreslår følgende tiltak:

- Gjennomføre en egen kartlegging på ungdomsfeltet
- Økt fokus på seksuell helse i alle relevante tjenester og samarbeidsfora

- Forbedret seksualundervisning som skaper visshet rundt egne og andres grenser.
- Utarbeide en handlingsveileder som har fokus på hvordan man kan avdekke/fange opp ungdom som selger/bytter sex og hvilke hjelpetiltak som tilgjengelige.

Rusmiljøet

Informantene til rapporten fastslår at det foregår prostitusjon i rusmiljøet, men at det er vanskelig å fastslå omfanget.

Tidligere var det mer vanlig at det var kvinner i rusmiljøet som solgte sex åpent på gaten, sex-salget på gaten er etter hvert overtatt av utenlandske kvinner. Prostitusjonen i rusmiljøet skjer nå mer innad i miljøet i ulike former.

I følge rapporten fremstår prostitusjon i rusmiljøet mer som et nødvendig onde for å få tak i tilstrekkelig med penger til rusmidler. Vederlaget er ofte ikke så tydelig definert som ved gateprostitusjon, det kan gjerne være bytte mot rusmidler, en plass å bo, omsorg og beskyttelse. Det er også ofte slik at narkotikagjeld blir betalt med sex.

Kvinnene i rusmiljøene opplever ofte vold og overgrep, men er lite villige til å melde dette til politiet.

Det er flere offentlige tilbud og ideelle organisasjoner som yter hjelp og bistand til mennesker i rusmiljøene. Dette kan være oppfølgingstjenesten, feltsykepleien, fastlegene, sykehuset, nødbolig, Shalam, Filadelfia, Sammensenteret og mange flere.

Felles for disse er at en ikke alltid har fokus på mulige overgrep og/eller salg av seksuelle tjenester blant kvinnene i miljøet. Her er det nødvendig med mer kunnskap om fenomenet hos hjelperne. En må se på hvilke kompetansehevende tiltak som vil være adekvate.

Det er en utfordring av kvinner i rusmiljøet ikke oppsøker fastlegen sin så ofte som de burde. I sammenheng med dette har flere instanser uttrykk et ønske om at kommunen ansetter en ambulerende lege som kan gi konsultasjoner på et lavterskelnivå. Dette ønsket har også kommet fram i prosjektgruppen som har sett på rus og psykisk helse tilbudet i Nye Kristiansand.

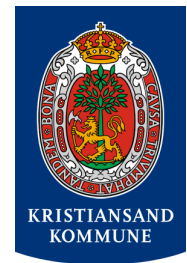
Det foreslås også å utarbeide en oversikt på hjelpeforløp og muligheter ved bekymring eller avdekking.

Ut ifra det som kommer fram i rapporten ser administrasjonen at en bør styrke samarbeidet mellom kommunen og andre instanser og organisasjoner. Spesielt Shalam Woman, Politiet og RVTs.

Arbeidsgruppen foreslår følgende tiltak:

- I samarbeid med RVTs Sør utarbeide kompetansehevende tiltak til ansatte for å avdekke og fange opp prostitusjon.
- Etablere en oversikt over hjelpeforløp som kan tilbys ved bekymring om/eller avdekking av salg av sex eller overgrep.

Tiltakene som er foreslått av arbeidsgruppen kan alle gjennomføres innenfor eksisterende økonomiske rammer.

Dato 12. august 2019
Saksnr.: 201807074-3
Saksbehandler Hilde Engenes

Saksgang
Helse- og sosialstyret

Møtedato
17.09.2019

Leve hele livet- orientering om status og framdrift

Sammendrag

Saken gjør rede for hvordan det jobbes med Stortingsmelding 15 (2017-2018) Leve hele livet- En kvalitetsreform for eldre. Dette omfatter også status på oppfølging av verbalvedtaket fra behandlingen av budsjett for Kristiansand kommune 2019-2022: *«Bystyret ønsker en sterkere satsning på eldreomsorg og ber administrasjonen utarbeide en sak om å søke tilgjengelige tilskudd fra «Leve hele livet»-reformen. Bystyret ønsker en forsøksordning med gjeninnføring av eget kjøkken på et av byens sykehjem. I etableringen av nye sykehjem skal det vurderes å ha egne kjøkken.»*

Leve hele livet tar utgangspunkt i at det er kommunene selv som i løpet av reformperioden 2019-2023 skal kartlegge behovene, planlegge og gjennomføre tiltak tilpasset det lokale utfordringsbildet. Kristiansand kommune følger den nasjonale fremdriftsplanen hvor årene 2019 og 2020 er fasen for kartlegging av behov, vurdering og planlegging innfor reformens fem satsingsområder.

Behovskartleggingen vil bli gjennomført i samarbeid mellom Kristiansand, Søgne og Songdalen. USHT har utarbeidet kartleggingsskjema som kan tilpasses den enkelte kommune. Basert på kartlegging og vurderte behov, vil det bli lagt frem forslag til tiltak for politisk behandling i løpet av 2020. I kartleggingsfasen har en også prioritert det regionale samarbeidet, hvor Fylkesmannen og KS er sentrale aktører. Kommunen deltar med tverrfaglig representasjon i et nasjonalt nettverk i regi av KS, som skal utvikle satsingsområdet som retter seg mot aldersvennlige lokalsamfunn.

Forslag til vedtak

[Helse- og sosialstyret tar saken til orientering](#)

Helse- og sosialdirektør
Wenche P. Dehli

Hilde Engenes
rådgiver

Bakgrunn for saken

Stortingsmelding 15 (2017-2018) Leve hele livet- En kvalitetsreform for eldre tar utgangspunkt i at det er kommunene selv som i løpet av reformperioden 2019-2023 skal kartlegge behovene, planlegge og gjennomføre tiltak tilpasset det lokale utfordringsbildet. Kristiansand kommune følger den nasjonale fremdriftsplanen hvor årene 2019 og 2020 er fasen for kartlegging og planlegging, med tanke på å vurdere behov innenfor reformens ulike satsingsområder:

1. Et aldersvennlig Norge
2. Aktivitet og fellesskap
3. Mat og måltider
4. Helsehjelp
5. Sammenheng i tjenestene

Status Fase 2 (2019-2020): Kartlegging og planlegging

Behovskartleggingen skal gi en god oversikt over utfordringsbildet og forbedringsområdene i Kristiansand, Søgne og Songdalen. Det skal danne grunnlag for helhetlig vurdering og prioritering av tiltak i den nye kommunen. Hovedtyngden av kartlegging og vurdering av tiltak vil i tråd med den nasjonale fremdriftsplanen, skje i 2020 og bli en del av arbeidet med rullering av handlings- og økonomiplanen. *Fase 3, implementering og gjennomføring* skal skje i perioden 2021-2023.

Det er etablert samarbeid mellom de tre kommunene og arbeidet er forankret i ny linje i Kristiansand kommune. USHT har utarbeidet kartleggingsskjema.

17 juni hadde de tre kommunene et felles dialogmøte med Fylkesmannen, hvor også KS var deltaker. Sentrale ledere i nåværende og ny kommuneorganisasjon deltok. Hensikten med møtet var blant annet å avklare forventninger og drøfte kritiske suksessfaktorer ved reformarbeidet. Det ble blant annet pekt på viktigheten av dette:

- Kommunisere og planlegge for at dette ikke er en helsereform, men en **kvalitetsreform for å sikre bedre planlegging og samfunnsutvikling med utgangspunkt i lokale behov og utfordringer**
 - Tverrsektoriell forankring, eierskap og deltakelse
 - Innbyggerdialog og medvirkningsstrategier
- **Pårørende som ressurs** – helse og mestring ønsker blant annet å utvikle en *pårørendestrategi*, hvor en fokuserer sterkt på dette
- Økt fokus på de **helsefremmende og forebyggende** aspektene ved kvalitetsreformen
- Innbyggerfokus- **den ressurskraftige seniorbefolkningen over 65 år.**
- **Folkehelseperspektivet**

Administrasjonen skal legge en plan for gode medvirkningsstrategier og vurdere hvordan viktige tema kan behandles i forbindelse med kommuneplanprosessen som starter i høst. Seniorrådet blir invitert med i planleggingen og gjennomføringen av det videre arbeidet.

Kristiansand kommune har søkt om, og fått tre representanter i det nasjonale nettverket som i regi av KS, skal følge opp den nasjonale strategien for et aldersvennlig samfunn. Dette er innsatsområde 1. i Leve hele livet. Kristiansand kommune deltar med tverrfaglig representasjon fra Helse og mestring, Miljø og byutvikling og Kultur, frivillighet og innbyggerdialog. Første møte finner sted i slutten av september.

Status på oppfølging av verbalvedtak

Bystyret fattet følgende vedtak i forbindelse med behandlingen av handlingsprogram for perioden 2019-2022. *«Bystyret ønsker en sterkere satsning på eldreomsorg og ber administrasjonen utarbeide en sak om å søke tilgjengelige tilskudd fra «Leve hele livet»-reformen. Bystyret ønsker en forsøksordning med gjeninnføring av eget kjøkken på et av byens sykehjem. I etableringen av nye sykehjem skal det vurderes å ha egne kjøkken.»*

Helse- og sosialstyret ga sin tilslutning til at administrasjonen fulgte opp verbalvedtaket ved å legge frem en sak for helse og sosialstyret, høsten 2019, som beskriver hvordan sektoren følger opp reformen Leve hele livet, samt hvordan en forsøksordning kan gjennomføres. (sak 201825680-3, 5. februar 2019)

Verbalvedtaket er relatert til satsingsområde 3: Mat og måltider, og en er i gang med en rekke vurderinger. Disse vil ha betydning for hvordan en kan søke om og benytte tilskuddsmidler fra tilskuddsordningen som skal forvaltes av Husbanken til å dekke behov for å bygge eller renovere kjøkken i sykehjem og heldøgns omsorgsboliger. Det er satt av 12,5 mill. kr i tilsagnsramme nasjonalt; kr 625 000 til første års utbetaling i 2019. Ordningen gjøres gjeldende fra 1 oktober.

Mat og måltider er et sentralt tema i kvalitetsreformen «Leve hele livet». Målet er å skape gode matopplevelser og sikre riktig ernæring for eldre, deriblant beboere i sykehjemmene men ikke minst også overfor hjemmeboende eldre. Som en videreføring av de tre kommunenes profil som hjemmetjenestekommune, blir dette et viktig fokusområde for mange tjenesteområder.

Når det gjelder sykehjem og heldøgns omsorgsinstitusjoner, vil sykehjemmene i Søgne og Songdalen bli en del av porteføljen som har eget kjøkken og tilleggsfunksjoner knyttet til kjøkkendriften. Det vil være hensiktsmessig å vurdere behovet for tilskuddsmidler til eventuell oppgradering eller renovering av disse. Kjøkkendriften her blir videreført og det er viktig å samle og vurdere erfaringer med ulike metoder som benyttes.

I Kristiansand kommune tilberedes det også mat på sykehjemmene, selv om maten tilberedes ved sentralkjøkken. Det serveres ofte varmmat til lunsj og kveldsmat og stekes vafler til kaffematen. Brukerundersøkelser, den siste fra april 2018, viser at brukere er svært fornøyd med maten og servering av denne på sykehjemmene. Eldrerådet har siden 2015 testet maten årlig og gir gode tilbakemeldinger. Dette er også erfaringskunnskap en skal ta med i den videre vurderingen av hvilke muligheter tilskuddsordningen kan gi.

Av etableringer som kommer, er omsorgsboligene i Strømmehaven planlagt med eget kjøkken i fellesarealene, hvor tilberedelse av måltider og servering inngår som en viktig del av hverdagsaktivitetene. Dette vil også gi nyttige erfaring med tanke på planlegging av senere nyetableringer.

Oppsummering

Administrasjonen vil i oppfølgingen av Leve hele livet *Fase 2 (2019-2020): Kartlegging og planlegging*, jobbe videre med innsatsområde 3. Mat og måltider. Det skal sikres erfaringer og vurderinger fra eksisterende kjøkkendrift, tidligere driftsmodeller og nyetableringer. Investerings- og driftskostnader vil bli vurdert. Dette legges til grunn når en ser videre på hvordan en kan benytte den nye tilskuddsordningen. Kommunene har også et bredt samarbeid med Husbanken og vil benytte dette og samarbeidet med andre kommuner til å utvikle gode tiltak innenfor dette satsingsområdet i kvalitetsreformen.

